

ดร.พิชิต ภัคเกษม

อนาคตกลุ่มน้ำโขง

จึงทำให้มีนักลงทุนอุตสาหกรรมทั่วโลกหลั่งไหลเข้าสู่จีน ที่มีค่าแรงต่ำกว่าตะวันตกเกือบ 10-15 เท่า ขณะเดียวกัน จีนผลิตวิศวกรได้ปีละ 350,000 คน และมีแรงงาน “ระดับจัดการ” ที่เป็นหนุ่มสาวมากที่สุดในโลก จึงทำให้ “ช่องว่างทางเทคโนโลยี” (Technology Gap) ระหว่างสหรัฐ จีน อินเดีย และบราซิล ลดลงอย่างรวดเร็ว

ในการนี้ ถึงแม้ว่าสหรัฐยังคงสถานภาพเป็น “มหาอำนาจทางการทหาร” อย่างไม่มีใครท้าทายได้ในปัจจุบัน แต่สหรัฐกำลังสูญเสียอำนาจ “ทางการค้า” ในโลกที่มีดุลการค้าขาดดุลมหาศาลถึง 127,000 ล้านดอลลาร์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขาดดุลการค้ากับจีนมากที่สุด ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐกำลังเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด ผลที่สุดโลกอาจจะต้องเลิกอิงมาตรฐานใช้เงินดอลลาร์สหรัฐ หรือ ที่เรียกกันว่าเลิก “Dollar Standard” ในที่สุดซึ่งมีความเป็นไปได้สูง

ปัจจุบันจีนเองกำลังจะครองตลาดการค้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เหนือกว่าสหรัฐไม่ช้า คือจีนทำการค้ากับกลุ่มอาเซียนได้ถึง 100,000 ล้านดอลลาร์ต่อปี ในขณะที่สหรัฐค้าขายกับกลุ่มอาเซียนประมาณ 120,000 ล้านดอลลาร์ต่อปี อย่างไรก็ดีผู้แทนเจรจาการค้าของสหรัฐ Charlene Barshefky (U.S. Trade Representation สมัย Clinton) ได้กล่าวเตือนย้ำเมื่อเร็วๆ นี้ว่า “บทบาทของจีนกำลังมีมากขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งจะทำให้บทบาทของสหรัฐในภูมิภาคนี้ถดถอยลงในที่สุด” ซึ่งท่านคงจะได้รับฟังเป็นประจำว่าสหรัฐมักจะกล่าวหาจีนว่าเป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้ “โลกขาดความสมดุลทางการค้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของโลก”

อย่างไรก็ตามพวกเราทุกคนในเอเชียต้องสำนึกอยู่เสมอว่า “จีนคงจะเป็นทั้งข้อท้าทายและเป็นโอกาสให้กับภูมิภาคเอเชียทุกประเทศ” ต่อไป ซึ่งจีนก็กำลังเป็นตัวแปรหลักในการที่จะสร้าง “กลุ่มเศรษฐกิจใหม่ให้แก่เอเชีย ตะวันออก” ที่สามารถถ่วงดุลกับ “กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ” และ “กลุ่มสหภาพยุโรป” ในศตวรรษนี้ได้แน่นอน

ผมได้เริ่มต้นโดยกล่าวถึงจีนในระดับโลกาภิวัตน์ มาพอสมควรแล้ว ผมใคร่ขอหยิบยกประเด็นบทบาททางการค้าและการลงทุนของจีนในระดับ “ภูมิภาคเอเชีย” เราเอง ตลอดจนในกรอบของความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า และการลงทุนในประเทศ “กลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง” ด้วย

ผมใคร่ขอย้อนถึงคำพูดของอดีตนายกรัฐมนตรี ลี กวน ยู และอดีตนายกรัฐมนตรี มหาเธร์ ซึ่งได้กล่าวเมื่อเร็วๆ นี้ว่า “จีนจะเป็นตัวแปรที่เป็นข้อท้าทาย สำคัญต่อเอเชีย” ขณะที่ผู้สังเกตการณ์ตะวันตกหลายท่านก็กล่าวย้ำคล้ายๆ กันว่า “การเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุนในจีนจะกลายเป็นคลื่นยักษ์ที่ถาโถมเข้าทุกสิ่งทุกอย่างไปจากกลุ่มอาเซียน” พังแล้วก็เป็นข้อท้าทายที่น่ากลัวพอสมควรสำหรับประเทศในภูมิภาคของเราต่อไป

ในขณะเดียวกันผู้ชำนาญการด้านเอเชียหลายท่าน และ นักธุรกิจชั้นนำในภูมิภาคนี้ อย่างกลุ่มซี.พี. และธุรกิจชั้นนำของสหรัฐและยุโรปก็กล่าวอย่างมั่นใจว่า “จีนกำลังสร้างโอกาสใหม่ให้แก่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดรวมถึงญี่ปุ่น” โดยเห็นว่าความเข้มแข็งของจีนควรจะเป็นผลดีต่อประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียมากกว่า ตัวอย่างเช่นนายธนาคารอย่าง Jim Walker ที่เคยเตือนไทยว่าจะมีวิกฤติ การเงินทางการเงินในปี 1997 ซึ่งพวกเราส่วนใหญ่ไม่เชื่อ ได้กล่าวอย่างๆ ว่า “ทุกๆ 1 ดอลลาร์ที่จีนส่งออก จีนเองจะต้องนำเข้าถึง 92 เซ็น” กล่าวคือ การนำเข้าอย่างมหาศาลของจีนปริมาณหลายแสนล้านดอลลาร์ต่อปีปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าโภคภัณฑ์หลักๆ เกือบทุกชนิดในตลาดโลก โดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตร ของโลกและัญญาหารที่มีราคาสูงขึ้น เพราะจีนมีกำลังซื้อและปริมาณการบริโภค เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

แต่จีนเองก็มีข้อจำกัดด้านพื้นที่เพาะปลูกด้านการเกษตรค่อนข้างมาก คือจีนมีประชากรถึง 22% ของโลก แต่มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 7% ของโลกเท่านั้น จีนจึงต้องเป็นประเทศ “นำเข้าเกษตรกรสุทธิ” อย่างแน่นอน ซึ่งมีคนพูดว่าหากคนจีน บริโภคน้ำมันพืชเพิ่มขึ้น 1 ช้อนโต๊ะต่อคน จะทำให้การค้าน้ำมันพืชของโลกเพิ่มขึ้น เป็นถึง 2 เท่าตัว ปัจจุบันการบริโภคในจีนเติบโตประมาณ 17% ต่อปี และกำลังเปิด กว้างทางการค้าด้านการเกษตรภายใต้ข้อตกลงกับ WTO ที่จีนต้องลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรจาก 42% ลงเหลือ 17% ในปี 2547 เป็นต้น และจีนไม่สามารถให้เงินอุดหนุนการเกษตรและการส่งออกได้อีกต่อไปโดยเฉพาะข้าว ปัจจุบันจีนผลิตัญญาหารได้ปีละ 500 ล้านตัน แต่ต้องบริโภคในหมู่เกษตรกรเองเสียถึง 65% ที่เหลือเพียง 35% ที่ส่งให้คนที่เหลือทั้งประเทศ

ทั้งนี้ระดับราคาสินค้าเกษตรทั่วไปในจีนได้เพิ่มสูงขึ้นถึง 14.6% ในปีที่ผ่านมา บางเมืองในจีน เช่น เมืองน่านนี้ ราคาข้าวสูงขึ้นถึง 40% เป็นต้นในปีที่ผ่านมา ปัจจุบันจีนนำเข้าสินค้าเกษตรประมาณ 3% ของความต้องการหรือปริมาณ 480,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งจะมีแนวโน้มสูงขึ้นตามประกาศของทางการจีน เพราะ

ก่อนอื่นผมใคร่ขอขอบคุณที่ให้เกียรติผมมาเป็นองค์ปาฐกถานำเรื่อง “จีน : การค้าการลงทุน” ภายใต้การสัมมนาวิชาการประจำปี เรื่อง อนุภาคลุ่มน้ำโขง เข้านี้ ผมเองเคยเป็นเลขานุการ “คณะกรรมการพัฒนาอนุภาคลุ่มน้ำโขง” ใน 6 ประเทศ เมื่อต้นทศวรรษ 1990 ภายใต้การนำของธนาคารพัฒนาเอเชียมาก่อน จึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ทางมูลนิธิโดยต่างประเทศไทยและมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงได้หยิบยกเรื่องนี้มีมาสานต่อในช่วงที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังก้าวสู่กระบวนการโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจที่จะเป็น “ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของโลก” โดย ทางผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจทั่วโลกได้ประมาณการณ่ว่า “จีนจะมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก” และจะใหญ่กว่าเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริการภายใน 30 ปีข้างหน้า

ผมจึงใคร่ขอย้อนประวัติทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของโลกเมื่อ 1 พันปีก่อนว่า จีนเองเคยเป็นศูนย์กลางทางเทคโนโลยีของโลกมาก่อน และเคยมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก จนถึงศตวรรษที่ 15 แล้วก็ถดถอยลงโดยลำดับ ทั้งนี้เพราะความล้มเหลวในการบริหารบ้านเมือง โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจภายใต้ราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) คือ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1433 เป็นต้นมา โดยได้ดำเนินนโยบาย “ปิดและ ปกป้องเศรษฐกิจ” ของจีนซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของเอเชีย ในขณะที่โลกตะวันตกได้เริ่มมีการ “เปิดการค้าเสรีกับทั่วโลก” จึงทำให้จีนถูกโดดเดี่ยวและกลายเป็นประเทศล้าหลังและยากจน ในที่สุดก็เปลี่ยนเข้าสู่การปฏิวัติทางการเมืองนำจีนเข้าสู่ระบบสังคมนิยมเมื่อ 50 ปีที่ผ่านมา

ในการนี้ได้มีนักเศรษฐศาสตร์ชาวชมพูทวีปที่ได้รับรางวัล Noble Prize คนแรก คือ ศาสตราจารย์ อมาตยา เซิน ได้กล่าวสรุปไว้ในหนังสือชื่อ “Development As Freedom” เมื่อปี ค.ศ. 2000 ว่า การที่จีนได้นำเอาระบบสังคมนิยมมา บริหารประเทศนั้น ก่อให้เกิดการปฏิรูปขั้นพื้นฐาน 3 ประการคือ (1) การปฏิรูปที่ดิน (2) การปฏิรูปทางการศึกษา (3) และการปฏิรูปด้านสาธารณสุขขั้นมูลฐานในจีนที่ได้สร้างพื้นฐานอันแข็งแกร่งที่จะอำนวยความสะดวกให้ประเทศจีนพัฒนาเข้าสู่ เศรษฐกิจยุคใหม่ หรือ Modernization of China และจะทำให้จีนก้าวเข้าสู่ความเป็น ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของโลกอีกครั้งหนึ่งในศตวรรษนี้ และจะก้าวล้ำอินเดียอย่าง เห็นได้ชัด จีนจะล้ำหน้าอินเดียเพราะอินเดียมีชนชั้น

ผมใคร่ขอกล่าวย้ำ “พื้นฐานทางเศรษฐกิจระดับมหภาค” ที่เป็นจุดเด่นของจีนในปัจจุบัน (Macro Economic Fundamentals) ว่ามีความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการค้าและการลงทุนคือ-

- (1) จีนมีความได้เปรียบการแข่งขัน “ด้านราคา” และ “ขนาดการผลิต” (Economic of Scale and Price) ดีและถูก
- (2) จีนมีทั้งอุตสาหกรรม Low - Tech และ High - Tech ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงเช่น Digital Electronics และ Cell Phones พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน
- (3) จีนมีการสร้างพันธมิตรโดยการร่วมทุนกับต่างประเทศแบบ Joint Venture กับทั่วโลก คือเป็นถึงร้อยละ 60% ของการลงทุน ทั้งหมดในจีน ผลิตเพื่อการส่งออกและการจำหน่ายในประเทศเอง